

Asia: VN/22001/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta Lanzaroten sopimuksen kansalliseksi toimeenpanosuunnitelmaksi vuosille 2022-2025

Lausunnonantajan lausunto

Kuinka hyvin Lanzaroten toimeenpanosuunnitelmaluonnos vastaa mielestänne sopimuksen toimeenpanon tarpeisiin tällä hetkellä?

Erittäin hyvin

Mitä haluatte lausua suunnitelmaluonnoksen sisältöä koskien? Voitte kirjoittaa vastauksenne tähän.

Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-25 pitää sisällään tärkeitä asioita lapsien suojelemiseksi seksuaalista väkivaltaa ja riistoa vastaan. Toimenpidesuunnitelma on rakennettu hyvin kolmeen osioon kiteytettynä ennaltaehkäisyyn, suojeluun sekä kansallisen että kansainvälisen yhteistoiminnan edistämiseen seksuaalista riistoa ja seksuaalista väkivaltaa vastaan. Kyseessä on hyvä, laaja sekä konkretiaa sisältävä toimenpide-ehdotus. Valmistumisen jälkeen tärkeää on laaja jalkauttava informointi menetelmistä.

1) Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyn tehtävä on kaikilla aikuisilla riippumatta koulutustaustasta tai oppimis/työympäristöstä. Seksuaalikasvatus on otettu luonnoksessa hyvin esille. Käytännön toteutuksella kunnille siirtyy iso vastuu uusilla hyvinvointialueilla. Päävastuu seksuaalikasvatuksesta on kunnilla, mutta järjestöjen / kolmannen sektorien palvelujen tuottajien osaamista on hyödynnettävä nuorten omaa ääntä kuunnellen. Ennaltaehkäisyyn tarvitaan kuntien työntekijöiltä koordinoituja työryhmiä, jottei toiminta sirpaloitu ja päällekkäisen työn tekeminen lisäänty. Nuorisolautakuntien edustajia innokkaasti suunnitteluun.

Ennaltaehkäisyssä on otettu huomioon kaikki lapset / nuoret mm sateenkaarinuorten erityisyys. Tässä yhteydessä kaikkien lasten osalta on tärkeää huomioida myös maahanmuuttajataustaiset lapset sekä heidän perheensä. Nämä lapset voivat elää kahden kulttuurin keskellä, missä toisessa

elämässä on läsnä avoimuus ja vapaus ja taas mahdolliset perheessä olevat tiukat säännöt ja rajat. Monikulttuurisuus pitää nostaa isosti esille ja hyödyntää järjestöjen / yhteisöjen osaamista kulttuuritulkkeina seksuaalikasvatuksessa.

Seksuaalirikosten tekijät tai lapsikohtainen kiinnostus ovat huomioituina toimeenpanosuunnitelmassa. Seksuaalirikoksiin syyllistyneet tai lapsikohtaisen kiinnostuksen omaavat ihmiset tarvitsevat maksuttomia palveluita, joihin pitäisi olla matala kynnys hakeutua muissakin kuin suljetuissa laitoksissa. Tätä osaamista pitää kasvattaa kuntatyöntekijöillä koulutuksen kautta lisää eikä pääpainon ollessa järjestöissä. Lasten / nuorten suojaaminen mahdollistuu huomioimalla myös mahdolliset seksuaalirikoksiin syyllistyvät.

2) Suojelu

Lasten suojelemiseen tarvitaan seksuaaliväkivallan ja kaiken muun väkivallan systemaattista kartoittamista. Seksuaalisuuden ja väkivallan puheeksiotto pitää tulla aikuisten taholta ja kysymänä lasten ikätason huomioiden. Palvelupolkujen rakentaminen ja niiden helppo tavoitettavuus ammattilaisten keskuudessa ovat välttämättömiä toimenpiteitä lasten auttamiseksi.

3) Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Hyvien käytäntöjen jakaminen kansallisesti ja kansainvälisesti lasten kanssa työtä tekevien kanssa. Toimintamallien sekä uusien tutkittuun tietoon perustuvan tiedon jakaminen ja soveltaminen Suomessa koulutuksen ja muun toiminnan yhteydessä. Uudet hyvinvointialueet voivat hyödyntää muiden alueiden toimintamalleja ja soveltaa niitä omiin toimintatapoihin.

Onko teillä toimia, jotka toivotte lisättävän näkyviin toimeenpanosuunnitelmaan jo meneillään olevana toimena (johonkin artiklaan ja sen toimeenpanoon liittyen) tai että haluaisitte olla toteuttamassa jotakin ehdotettua toimenpidettä? Jos kyllä, kuvatkaa tarkasti mitä haluatte lisättävän ja mihin kohtaan.

Liitty kohtaan : 6.2. Artikla 5; Lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rekrytointi, koulutus ja tietoisuuden lisääminen

- Kuntien ja hyvinvointialueiden rooli lasten kanssa työskentelevien tietoisuuden lisäämisessä on erittäin tärkeä. Varsinais-Suomessa on kehitetty kaltoinkohteluun puuttumisen toimintamallia jo pitkään ja Turussa vuonna 2021 käynnistettiin laaja koulutuskokonaisuus kaltoinkohtelun ehkäisyyn liittyen. Tavoitteena on tuoda lasten kanssa työskenteleville työntekijöille tietoa ja ymmärrystä ilmiön tunnistamiseen, puheeksiottamiseen, kaltoinkohtelusta ilmoittamiseen ja hoitoon

ohjaukseen. Kaltoinkohtelun ehkäisy edellyttää pysyviä rakenteita ja resursseja mm. koulutuskokonaisuuksien koordinoimiseen. Yhteistyörakenteiden luominen on erityisen tärkeää hyvinvointialueelle siirryttäessä.

Onko teillä ehdotuksia, millainen toimenpide tarvittaisiin nuorten keskinäisen väkivallan tilanteeseen? Voitte antaa myös tästä asiasta yleistä palautetta, kuten kertoa omista toimenpiteistänne nuorten keskinäiseen väkivaltaan puuttumiseksi ja sen vähentämiseksi.

Turun seksuaaliväkivallan ehkäisy -työryhmä on koonnut paikallisen palvelukartan seksuaaliväkivaltaa kokeneiden auttamistahoista Turun alueella ja toimintaohjeista eri tilanteissa.

Seksuaaliväkivaltaa kokeneen palvelukarttaan on koottu tietoa Turun alueen auttamistahoista ja toimintaohjeita eri tilanteisiin. Se täydentää sairaanhoitoa varten laadittuja hoitoreittejä, kuvaamalla seksuaaliväkivaltaa kokeneen arkielämän näkökulmasta, missä kaikissa asioissa ihminen saattaa tarvita tukea seksuaaliväkivaltakokemuksen jälkeen. Palvelukarttaa voivat hyödyntää seksuaaliväkivaltaa kokeneet, heidän läheisensä tai uhreja työssään kohtaavat ammattilaiset.

Seksuaaliväkivaltakokemuksen jälkeen häpeän ja syyllisyyden tunteet ovat hyvin tavallisia, ja ne voivat vaikeuttaa avun hakemista. Puhelimeen tarttuminen jää helposti tekemättä, jos ei ole varma siitä, mikä auttamistaho olisi omassa tilanteessa se oikea. Palvelukartassa on pyritty kuvaamaan konkreettisesti, missä tilanteissa eri palvelut ovat saatavilla, ja mistä voi etsiä lisätietoa omaan tilanteeseen.

PDF-muotoinen klikkailtava palvelukartta löytyy mm. Turun kriisikeskuksen nettisivuilta, ja sen voi myös halutessaan tulostaa itselleen.

Turussa on toiminut Turun seksuaaliväkivallan ehkäisy -työryhmä 2000-luvun alusta lähtien. Työryhmä on luonut yhteistyöverkostoja ja järjestänyt vertaistukiryhmiä seksuaalista väkivaltaa kokeneille sekä maksuttomia koulutuksia alueen työntekijöille. Työryhmässä on edustettuna Rikosuhripäivystys, Turun kriisikeskus, Turun Tyttöjen talo, Seri-tukikeskus, Turun kaupunki, poliisi sekä Turun ammattikorkeakoulu. Turun kaupunki tukee tätä toimintaa.

Lisätietoja

Marjukka Takala / Ehkäisyneuvola, marjukka.takala@turku.fi

Miten tyytyväisiä olette auttavien puhelinten toimintaan? Tulisiko niitä kehittää jollakin tavalla? Miten?

Auttvien puhelinten toimintaan ollaan erittäin tyytyväisiä. Näitä pitäisi olla enemmän, koska puhelimet ovat hyvin ruuhkautuneet esim. etäkoulujen ja lomien aikaan on tullut paljon soittoja, eivätkä kaikki lapset päässeet läpi linjoilta.

Mitä muuta haluatte sanoa tätä toimeenpanosuunnitelmaluonnosta koskien?

- Lasta-Barnahus -malli keskittyy lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaan vastaan. Mallia kehitetään hankkeena kansallisesti, mutta paikallistason kuntatoiminnan kautta tulevat kehittämistarpeet pitäisi saada helpommin mallia kehittävän työryhmän tietoisuuteen. Esimerkiksi tilanteesta, jossa prosessi on epäselvä: lapsen kuljettaminen koulusta oikeuspsykiatriseen haastatteluun asiaa tutkivan toimijan yksikköön sellaisessa tilanteessa, jossa vanhempi ei voi toimia kuljettajana (lapsen lähipiiri epäiltynä). Kenellä on vastuu kuljettaa lapsi haastatteluun ja kuka voi sen tehdä. Lainsäädäntö on tässä kohtaa epäselvä. Lakimiehemme mukaan lastensuojelun avoimuuden asiakkaana olevaa lasta ei voi ilman huoltajan lupaa viedä oikeuspsykiatriseen haastatteluun/tutkimukseen lastensuojelun työntekijä. Tässä on valtakunnallisia eroja ja eroja on myös Varsinais-Suomen kuntien toiminnassa.
- Järjestöjen, vapaaehtoistyön ja hankkeiden osalta, joissa tehdään työtä lasten kanssa, olisi yleisesti syytä automaattisesti pyytää työntekijä hankkimaan rikosrekisteriote.
- Seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyssä on äärimmäisen tärkeää pedofiilisiä tai hebefiilisiä taipumuksia omaavien henkilöiden hoito-ohjelmat ja ohjauspolut näihin hoito-ohjelmiin.
- Lasten yksinäisyyden vähentämiseen tähtäävät toimet tärkeitä ennaltaehkäisyyn kannalta: panostaminen esimerkiksi koulujen harrastustoimintaan ja järjestöjen kaveritoimintaan
- Nuorisotoimen ja poliisin (Ankkuritiimin) tiivis yhteistyö tilanteiden tunnistamiseksi ja tilanteisiin puuttumiseksi. Koulun oppilashuollon vahvistaminen tunnistamaan koulussa ilmiöitä ja puuttumisen malli. Syrjityssä asemassa olevien oppilaiden tuen malli lähelle lapsen luonnollista kasvuympäristöä. Raaistunutta väkivaltaa esiintyy nuorten välillä päihteiden vaikutuksen alaisena – huumausaineet, muuntohuumeet. Tähän linkittyy vahvasti yhteistyö päihdepalveluiden, poliisin ja sosiaalipalveluiden välillä. Väkivaltainen käyttäytyminen on yhteydessä nuorten psyykkiseen huonovointisuuteen ja näköalattomuuteen.
- Jalkautuvien psykiatrian toimintamallien kehittäminen ja resurssin lisääminen. Esim. Varsinais-Suomessa 10 osastopaikkaa – ei riitä turvaamaan lastensuojelulaitoksissa asuvien nuorten psykiatrisen hoitojakson toteutumista. Erikoissairaanhoidon avonuurisopsykiatria ei tee jalkautuvaa tai kiinnipitävää työtä niiden nuorten osalta, jotka eivät ole motivoituneita kiinnittymään hoitoon - jäävät sosiaalitoimen vastuulle.
- Sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten tilanne on mittareiden mukaan heikompi kuin kotona asuvien. Kiusatuksi tuleminen, altistuminen hyväksikäytölle tai väkivallalle sijaishuoltopaikassa tai sen ulkopuolella - todennäköisyys suurempi. Erialaisten menetelmien laaja käyttö sijaishuoltopaikoissa valtakunnallisin ohjelmin - henkilöstön kouluttaminen. Koulun ja sijaishuoltopaikan välisen yhteistyön kehittäminen, jotta sijaishuollossa oleva lapsi ei koe syrjintää tai ryhmän ulkopuolelle jättämistä koulumaailmassa. Järjestöyhteistyö ja jalkauttaminen.

- Nuorten keskinäisen väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan aikuisia kouluissa puuttumaan välittömästi tilanteisiin, joissa on nähtävissä väkivallan (seksuaalisen tai muunlaista) uhkaa. Aiheesta pitää uskaltaa puhua oikeilla termeillä. Nyt aihe on tabu kouluissakin, vaikka kouluterveyskyselyssä näkyy, että iso osa tytöistä on joutunut kokemaan epäasiallista kohtelua ja lähentelyä myös kouluissa. Ennalta ehkäisevä toiminta ja aiheesta puhuminen koulumaailmassa ja sen ilmaiseminen, että tässä on 0-toleranssi ja jokaisen tulee sellaista nähdessään/kuullessaan puuttua asiaan.
- Erilaista etsivää ja tunnistavaa toimintaa tulisi lisätä. Puuttuvat aikuiset ja silmäparit esim. harrastuksissa ja toiminnoissa. Vanhempien osallistaminen enemmän harrastuksissa ja yleensäkin lasten ympäristöjen turvaaminen.
- YK:n lapsen oikeuksien julkituominen, fyysisen koskemattomuuden rajat: mm. maahan tulijoille ja muille. Lapsen kohdistuvasta väkivallasta puhutaan liian vähän ja edelleenkin osa perheistä on käsityksessä, ettei lapsen kurittaminen/väkivalta ole rangaistavaa.

Laurila Riku

Turun kaupunki, hyvinvointitoimiala - lausunto annettu Turun kaupungin hyvinvoinnin palvelukokonaisuuden perhe- ja sosiaalipalvelujen palvelualuejohtaja Sirpa Kurosen nimissä